

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joi și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

La cestiunea dotațiunei protopresbiterilor din archidieceșă.

Contraria juxta se posita magis elucescunt.

În cestiunea dotațiunei protopresbiterilor s'a scris în fôia „Telegraful Român” mai mulți articoli, și e bine așa, căci numai punându-se față în față diferitele păreri, în urmă pôte să se clarifice mai bine cestiunea.

Îmi permit și eu dară a-mi da părerile mele în cestiunea acêsta.

E știut, că lovitura cea mai grea în ce privește subsistința materială, s'a dat protopresbiterilor prin introducerea legii despre căsătoria civilă. Acêsta a fost prima lovitură. A doua lovitură s'a dat protopresbiterilor români greco-orientali prin concludusul congresual prin care s'au șters ședulele sau licențele de cununie, înainte de a fi asigurați protopresbiterii de o despăgubire pentru pierderea acêsta.

Preoții până acum în privința acêsta nu se pot plânge, căci nu li s'a luat nimic din mână. Venitul pierdut dela buna-învoire li-se rebonifică din estrasele de botez. Prin urmare, ceea-ce nu au pierdut parochii din venitele parochiale, nu au pierdut nici protopresbiterii în calitate de parochi.

Dar să vedem acum ce deosebire aflăm între paroch-protopresbiter și érași paroch-protopresbiter în archidieceșă noastră, în ce privește parochia ca atare în care e aședat protopresbiterul în calitate de paroch.

- Sunt parochi - protopresbiteri, cari ocupă parochii de clasa I;
- Sunt parochi - protopresbiteri, cari ocupă parochii de clasa II;
- Sunt parochi - protopresbiteri, cari ocupă parochii de clasa III;
- Sunt parochi - protopresbiteri, cari ocupă atari parochii, care nu încap în cadrul unei parochii de clasa III, pentru-că venitul unei atari pa-

rochii nu se urcă la suma de 180 fl., computate tôte accidentiile de venit parochial de pe un an, pe lângă aceea nu are nici celelalte atribute recerute de a se puté numi parochie. Cu tôte acestea, e și se numesce parochie

Am đis că sunt parochii protopresbiterale, în care venitul parochial nu se urcă la suma de 180 fl. Să motivez acêsta.

Cum se pôte numi parochie cea comună bisericeșă, unde nu e casă parochială, nu sunt clădirile necesare economice, ba până ieri-alaltăieri nici biserică nici scôlă — înțeleg edificiile — nu au fost din cauza micimei, lipsei, și sêraciei poporului, mai venind la mijloc apoi frecările și certele confessionale, care au avut de urmare proselitismul religios, care a produs în unele locuri cele mai funeste urmări?!

Atari parochii aflăm în archidieceșă ca reședințe protopresbiterale, în care protopopul a fost necesitat să-și plătescă dela el cuartirul, sau apoi să-și cumpere din puțina lui avere — dacă a avut ceva avere — o biată de casă, unde să-și plece capul cu familia lui, ca să nu umble pe strada orașului dintr'un loc într'altul, ca să fie espus după altele și batjocurei publice, având plată anuală 50 ferdele bucate.

Starea acêsta faptică în unele locuri o a produs și arondarea cea nouă a protopresbiteratelor în archidieceșă, la care s'a lucrat un deceniu și mai bine.

S'a hotărît în principiu, că reședințele protopresbiterale să fie pe cât értă împrejurările numai la orașe sau opide, ceea-ce a avut de urmare în unele locuri, că protopresbiterul sau administratorul a fost necesitat să-și lase o parochie mai bunicică și să se ducă la un oraș sau opid la reședința protopresbiterală, fiind-că așa au cerut interesele tractului protopresbiteral. Venind aici protopresbiterul-paroch nu a aflat nimic; nu a aflat biserică, scôlă, casă parochială, cu un cuvânt nu a aflat

pământ nici cât să poți aco-peri cu palma, și nu a aflat venit un cruceriu, și unele, dacă nu arfi avut venitul ppresbiteral, acum pierdut cu totul, după venitul din parochie nu ar fi putat trăi nici trei luni de țile cu familia lui.

Arondarea protopopiatelor deci s'a făcut așa precum e astăzi, dar a doua parte din lucrarea arondării protopopiatelor și totodată cea mai esențială, adecă sistemizarea unei dotațiuni pentru protopresbiteri, cu cestiunea acêsta nu s'a mai ocupat nimenea, nici consistoriul, nici sinodul archidieceșan, nici congresul, și proiectul a rămas proiect, să împlinesc acum 24 de ani. S'au regulat salariile membrilor consistoriului și a profesorilor seminariai până la cel din urmă oficial consistorial, de protopresbiteri și preoți nu s'a interesat nimenea. Lucrările comisiunilor esmise la anul 1872 în cauza regulării stolei preoțesci, asemenea au rămas fără rezultat, căci până astăzi nu s'a adus în urma acelor lucrări o uniformitate, cel puțin în privința venitelor stolare preoțesci.

Acum, după unele propuneri, ba chiar și după un proiect publicat în „Telegraful Român” în anul trecut, pe motivul că s'au luat protopresbiterilor venitele, — ar trebui să ne așteptăm la o nouă arondare a protopresbiterilor în archidieceșă greco-orientală, la care să se mai lucre vre-o câți-va ani prin sinode și congrese.

Dacă interesele bine pricepute a le archidieceșei, vor cere o nouă arondare, să se facă, — cuget însă că la o asemenea lucrare abia de curând finită, — consecințele trebuiesc în loc prim puse în vedere. A distruge e ușor, a crea e greu. Sunt centre protopresbiterale în archidieceșă, la crearea cărora a lucrat nemuritorul Șaguna deci de ani; a purtat procese civile pentru câștigarea drepturilor noastre pierdute, precum: trecerea bisericei, scôlei și a casei parochiale cu re-

alitățile ei în posesiune și proprietate străină, — au lucrat următorii Lui, și acum să vină un om neespert, și cu o trăsătură de peană să distrugă acêsta, la ce alții mult au asudat și jertfit, asudă și acum și jertfesc.

Nu e locul dar nici nu voiesc, ea să mai împrospetez în memorie versul aeneidic renoind dureri vechi, pentru că cei cari am avut sôrtea și partea a trece prin acel foc de am vêdut proselitismul religios desfășurat în tôte puterea lui: trecerile în massă a poporului în frunte cu preoții dela o biserică la alta, comisiunile micste guverniale esmise la fața locului în asemenea casuri, — astăzi, după atâta amarăciune sufletescă, și după tôte desastrele, ce le-a suferit biserica noastră în unele locuri, împreună ne bucurăm ca români; greco-orientali ca și greco-catolici ne bucurăm că am trecut preste acele vremuri de ispită și nu am perit; și astăzi împreună lucrăm la binele, consolidarea și înaintarea poporului nostru românesc fără deosebire de confesiune.

Ce va face biserica cu acei protopresbiteri în urma unei nouă arondări proiectate, cari din parochie nu au putut și nu pot trăi după-cum am arêtat, ér acum printr'o nouă arondare să-i aducă la starea de preoți simpli în parochiile cele mai misere? Va putea dice, te-am dispensat de sarcina de protopresbiter pe care o ai purtat 20 sau 30 de ani, trăiesce și tu acum cum vei putea de aci înainte, și îți las titlu onorific de protopresbiter? Cred că nu; cred mai bine, că interesele bisericei vor cere ca protopresbiterii actuali să rămână aceea ce sunt la locul și la chemarea lor, ér biserica ca o mamă bună va îngriji după puțință a ajuta pe toți protopresbiterii, luând în dréptă considerațiune împrejurările locale în care trăiesc. Și astfelsôrtea acêsta, care ne-a ajuns, deocamdată să o suportăm cu toții deoptrivă. A crea un protopopiat mare

FOIȚA.

Unele indigitări

pentru
sustinerea și promovarea sănătății la copii.
de
E. C.

Omul, fiindcă cea mai distinsă de pe pământ, corôna făpturilor, este un organism psihofisic rațional.

Acêsta definițiune ne arată, că el constă din 2 părți, din trup material și din suflet nematerial.

Deși partea cardinală a organismului omenesc e spiritul, și prin urmare cea mai mare grijă trebuie să o punem pe acêsta, totuși nu trebuie să desconsiderăm nici învâlișul pământesc al aceluia — corpul, ci trebuie să-i dăm și astui din urmă atențiunea și grija cuvenită, ca să fie în stare a asculta de mandatele sufletului, și a le îndeplini; căci organele trupului sunt ôre-cum mijlôcele, prin cari se întrețin referințele reciproce între suflet și lumea esternă.

Trupul nu trebuie desconsiderat, pentru-că dela bunăstarea lui atárnă în mare

parte dezvoltarea puterilor și facultăților noastre sufletesci. „Mens sana in corpore sano”, este un adevăr, căruia educatorii nepreocupați vor trebui să dea deosebită atențiune. Acêsta maesimă cuprinde o descriere scurtă, dar completă a unei stări fericite a omului în lumea acêsta, și aceluia, care posedă acêsta două bunătăți, puțin îi mai lipsesce.

A păstra în stare normală fînța materială a trupului, și tôte organele lui întru întregitate este o datorință, ce ni se impune și prin învățăturile sântei scripturi.

Sunt multe locurile, cari indică acêsta datorință; de aceea ne simțim dispensați a le înșira aci.

Din cele đise rezultă, că nu trebuie negles corpul nostru, căci bunăstarea și sănătatea lui pentru omul, carele voesce să jôce ôre-care rol în viața socială, e o condițiune atât de bătătoare la ochi, încât nu are lipsă de multă argumentare.

Din considerarea însemnătății, ce o are fisicul omenesc în acêsta viață ne vom încereca deci a espune unele indigitări mai esențiale pentru susținerea și promovarea sănătății sale, indigitări, ce sunt de lipsă mai ales pentru crescători, și pe cari le espunem basându-ne pe una din cele mai însemnate autorități pedagogico-medicale: englezul Locke.

Lucrul cel dintâi, ce trebuie să-l observăm, e, ca copiii atât érna, cât și vara să nu fie prea cald îmbracați.

Fața noastră, când ne nascem, nu e mai dură nici în resistență, mai mult decât altă parte a corpului nostru; dedarea însă o întăresce și o face aptă pentru suportarea unei răceli cât mai considerabile.

Despre acêsta ne putem convinge din următorul accident întâmplat între un filosof schit și un athenian: Athenianul, vèdend pe filosoful schit umblând în timp de érnă gol și desbrăcat, s'a mirat de densusul și 'la întrebă: „Cum poți tu sôte să umbli desbrăcat într'un frig așa mare?” Filosoful în loc de răspuns direct, îi puse și el Athenianului o întrebare dicându-i: „Cum poți tu suporta, ca fața ta să fie espusă în continuu răcelii?” „Fața mea e dedată”, reflectă Athenianul; la ce Schitul a răspuns: „Cugetă dar, că eu sunt tot față!”

Corpul nostru suportă totul, cu ce dela început e dedat, și puterea cea mare a dedării se vede și din următorul fapt, ce ni-l istorisese un călătoriu:

„Căldura în Malta”, dice el, „e cu mult mai mare, decât în ori-ce altă regiune a Europei; ea întrece chiar și pe cea din regiuni

nile Romei și e în adevăr înădușitoare și acêsta cu atât mai vèrtos cu cât arare-ori se întâmplă să sufle pe acolo vre-un vânt răcoritor.

De aceea ômenii, cari lucră în liber devin așa de negrii ca corbii. Cu tôte acestea țêranilor nu le pasă de căldura sôrelui; ei lucră neîntrerupt și în țilele cele mai calde, fără de a se ascunde de rațele arđtôre în umbra vre-unui obiect. Nu le pasă, pentru că corpurile lor din frageda etate s'a împăcat cu sôrele, umblând până la 10 ani de tot desbrăcați (fără cămeșă, fără ismene și fără pălărie).

Să ne fie deci și nouă permis, a sfătui pe toți părinții, ca să nu prea ferescă pe copiii lor de recela climatei noastre, ci de timpuriu să-i dedea cu temperatura ținutului, în care locuesc, și să nu-i îmbrace nici preste érnă în vestminte prea calde, căci vedem adese-ori ômenii, cari umblă vara și érna tot în acelea vestminte, fără să simtă mai multă recela ca alții și fără să îndure ôre-cari morburi. Chiar Newton ne spune, că vara și érna purta aceleași vestminte.

Dar nu-i lipsă să căutăm esemple atât de îndepărtate, căci le avem în tôte țiaua lângă noi. De câte ori nu vedem copii de-ai țêranilor sermani și mai ales ai țiganilor cor-

și a face arunc de 50 cr. pe familie, precum s'a vorbit în colonele acestei foi, ar avea de urmare frică, că starea materială a protopresbiterului se va îmbunătăți de sigur. Că, cum va fi în cazul acesta administrațiunea bisericească și a fondurilor, precum și supraveghierea clerului și poporului tractual din partea protopresbiterului asta e altă întrebare. — S'a afirmat apoi, că protopresbiterul e necesitat să se ocupe cu alte întreprinderi, asigurare pe ori și cine, că cine e învățat și are darul să se ocupe cu alte întreprinderi, dacă i se va crea un protopopiat cât o eparhie, de întreprinderi tot nu se va lăsa. Apoi a face pe un protopresbiter în împrejurările actuale domn mare cu un salariu de 1200 fl., sau câte 2000 fl. după proiectele arătate, pe ruina celui alt popor, și a-l lăsa pe acesta pe stradă, acesta lasă că nu e în conformitate cu preceptele evanghelice, dar nu e nici drept, și mai presus de toate, e un lucru compromițător pentru respectiva biserică.

Repet, că dacă interesele bisericești năstre din arhidieceasă din toate punctele de vedere luate, nu vor fi jignite, se se facă și o nouă arondare dar succesive: până sunt în viață protopresbiterii actuali, să-și susțină biserică la rangul și demnitatea lor de protopresbiteri, căci pe lângă altele, asta o reclamă va da bisericească atât în lăuntru cât și în afară.

Să motivez acum aserțiunea unde am spus, că a doua lovitură sa dat protopresbiterilor români greco-orientali prin conculul congresual prin care s'a sters ședulele de cununie.

Am afirmat într'un loc, că a distrage ușor, dar a crea e greu. Axioma aceasta voiesc să o aplic și în cazul acesta. Poporul nostru a fost dat din timpuri vechi, când l'a învrednicit Dumnezeu ca să-și căsătorească fii săi, să meargă la preotul și protopopul său să-și scotească dreptul de cununie. Usul și datorința aceasta a fost înrădăcinată tare și afund în poporul nostru românesc.

A lăsa din mână acum un venit pe care poporul l'a dat bucuos nesilit, fiindcă tocmai așa sau pomenit cu datorința de a scotea licenția la cununie dela protopop, precum sa pomenit cu datorința de a da ferdela preotului, pentru nise speranțe, că vor primi protopopii o rebonificare dela stat în locul acestei perderi, asta a fost o lucrare — după părerea mea — fără vreme făcută, prea curând în detrimentul protopresbiterilor.

Pentru ce la frații greco-catolici stă în valoare după usul vechiu, buna învoire, cele 3 vestiri, și licenția protopresbiterală, și nu rătăcesc nimenea dela biserică?

Și apoi dacă nu se cunună cineva în biserică, nu are biserică mijloc pe un asemenea să-l tracteze după merit?!

Nu i-a ajuns protopresbiterului, că a pierdut venitul dela procesele matrimoniale, a trebuit să i-se ia și venitul sigur din mână.

Partea această materială, mai învălă în sine și un rău moral, care provine de acolo, că protopresbiterii de facto nu mai pot exercita nici o controlă asupra cununiiilor ce se săvârșesc în biserică. În privința aceasta mă rețin a vorbi. Constatez însă apodictice două rele: răul material și răul moral din cauză, că s'a luat protopresbiterilor facultatea și dreptul usuat din vechime de a da licenție de cununie.

Să vedem acum, și pe ce cale se va înlocui venitul acesta? Dărnă prin repartițiune pe familie de 50 cr. după cum propun unii? Dacă o va escua statul, da. Dacă nu, apoi să vede, că cei-ce scriu așa ușuratic de repartițiune pe popor, încă nu au făcut repartițiuni, și nu știu cum se scot repartițiunile, și numai acela protopop scie cum se scote repartițiunea de pe popor, care însuși a făcut pe calea această fonduri tractuale.

La cei, cari ne mână să ne ducem la plug și la cósă, nu mai reflectez, căci scim noi și asta, dar acum bătâni o vom face greu: ne vom întorce de vre-o câte-vă ori ținând de cornele plugului, și va trebui să ne punem și să ședem în capul locului.

E adevărat, că absoluta majoritate a preoților noștri se ocupă și cu plugăritul, căci dacă ar rămânea numai pelângă venitul cel capăt din parohie, ar deveni peritori de fîme, dar totodată, asigur pe ori și cine, ca unul carele am stat în contact continuu și am umblat 26 ani prin casele preoților noștri că aceștia să luptă cu mari lipse și greutate, și de ameliorarea acestei sorți grele nu se îngrijesc nimenea, și nu e adevărat ce scrie ôre-cine tot în materia această, că proții noștri mai bătâni sunt în stare bună materială, și starea și-o au făcut din parohie; dacă vor și fi pe undeva atari preoți, vor fi rari. În poporul nostru plugariu, starea materială a preotului român în genere e miserabilă, și sub totă critica, — și dacă ici-cólea e și câte-un preot cu ceva stare, asta nu și-o a făcut din parohie, ci mai mult după munca și sudorea lui, după plug.

Asta e starea faptică și adevărată a lucrului.

În urma acestora, în ce privește cesțiunea dotațiunei protopresbiterilor

turari, umblând tómnă târziu și primăvara de timpuriu de tot goli? De câte ori nu se întrebă unii pe alții: „Veți la meu copil a fost destul de îngrijit, destul de ferit și de căldură și de sóre, și totuși s'a bolnăvit, și acest „puradel“ lăsat în grija Domnului e sănătos ca mărul și nici habar n'are de frig?” Da, tocmai împrejurarea aceea, că l'am prea ferit de toate schimbările temperaturii este cauza, că băiatul nostru e ușor spus la bóle.

Mai ales capul să nu-l dedăm cu prea multă căldură, căci nimic nu cauză atâtă durere de cap, răcire, catar, tusă și alte atari soiuri de bóle, decât ținerea în prea mare căldură a capului.

Picioarele să se spele în totă ziua în apă rece și încălțămintele să fie de atare, ca prin ele să pótă străbate apa.

Póte că în punctul acesta ne vor obiecționa cocónele dicând, că în cazul acesta ar costa prea multă ostenelă spalarea (obelor) călțunilor etc. Noi însă răspundem, că sănătatea e mai pre sus de ori ce obiecțiune.

Cine cunoște urmările stricacióse, ce le cauză udarea picioarelor, celor ce au fost crescuți prea cu îngrijire, acela se va căi, că nu a umblat și el desculț, ca copiii țeranilor

sărmani, cărora de udarea picioarelor așa nu le pasă ca și de udarea mânilor.

Și ce cauză deosebire atât de mare între mâni și picioare? Nimic altceva decât *dedarea*.

Nu există îndoială, că dacă cineva, din copilărie ar fi umblat tot desculț, ér în mâni cu mânuși calde, udarea mânilor pentru el ar fi tot atât de periculoasă, ca și pentru mulți alții udarea picioarelor.

Trebuie deci să se întărească părțile corpului prin continuă spalare cu apă rece și prin întrebuințarea de încălțăminte din material permeabil, ca prin această să mijlocim delăturarea urmărilor neplăcute, ce le cauză o eventuală udare și răcire a picioarelor.

Alegerea timpului în care ar fi să se spele picioarele copiilor să lasă în voia părinților (dimința ori sara, amésurat măsurilor casnice). Începutul e bine să se facă primăvara cu apă căldută, apoi gradatim tot mai rece, până ce încâtva timp ajungem la apă deplin rece, decare copilul datat nu se va mai sfi; de aici înainte continuăm și érna cu apă tot rece.

(Va urma)

români greco-orientali din arhidieceasă, fac următoarea propunere:

1. Escelenția Sa Inalt Preasfântul și Prealuminatul Domn arhiepiscop și metropolit Miron Romanul, să binevoască a esmite o comisiune dela centru din sinul Consistoriului la fața locului la toate reședințele de astăzi unde se află protopresbiteri. Comisiunea esmisă, cu comitetul parochial și cu comitetul protopresbiterat să eruede până într'un cruceriu toate venitele protopopului atât din parohie cât și din protopresbiterat

Eruarea această să se facă pe baza documentelor valide ce le va produce parochul-protopresbiter în fața comisiune esmise și în fața comitetului parochial și protopresbiterat, luându-se de cinosură în parohie venitul de pe cei 5 ani din urmă din toate isvórele de venit parochial. Comisiunea își va lua la fața locului și alte informațiuni necesare. Dar această o póte face cu efect și după dreptate, numai o comisiune esmisă din sinul Venerabilului Consistoriu. Parochul-protopresbiter nu póte figura în cauza sa proprie și ca președinte și ca judecător, această nu e drept, *nemo in sua causa iudex*.

2. Dacă nu se dá o rebonificare protopresbiterilor, fie din fondurile arhidiecești, fie dela stat, în locul venitului sigur ce l'au pierdut prin ridicarea din valóre a licențiilor de cununie, să se reasumeze cât mat curând conculul congresual și să se pună éráși în valóre buna învoire și licenția protopresbiterală.

3. Escelenția Sa Domnul arhiepiscop și metropolit să binevoiască a face toți pașii posibili la locurile competente, ca să primască ajutorul dela stat sau cel mai numiam odinórá „mila împărătescă“, din care pe timpul fericitului și marelui arhiepiscop și metropolit Șaguna, se da 200 fl. la un protopresbiter, și să-l împărtescă Escelenția Sa cu Venerabilul Consistoriu după dreptate între protopresbiteri și preoți.

4. O repartițiune mai mică ca cea arătate de unii antevorbitori în cesțiune, pe popor încă s'ar putaa face, dar această repartițiune — după părerea mea — numai pe baza unui compromis între biserică noastră gr.-or. și biserică gr.-cat., ér capii acestor biserice împreună să lucre, ca această repartițiune să se scótă prin organele politice respective.

Acestea sunt părerile și vederile mele.

Nicolau D. Mircea,
protopopul Cohalmului.

Revista politică.

„Corespondința politică“, fóie oficiósă din Budapesta, comunică știrea, că guvernul unguresc va presenta dietei un proiect cu privire la construirea căii ferate Sibiu-Avrig, care după contract are să se completeze și să fie gata până la 16 Novembre 1897, adecă un proiect referitor la linia ferată, care ajunge până la Turnul-roșu. Tot asemenea va presenta guvernul încă un proiect pentru calea ferată Sibiu-Vințul de jos.

„Rumänischer Lloyd“, un diar german, care apare în Bucuresci, nu și póte explica, că din partea României, care are în această privință cel mai mare interes, să dovedesce așa de puțin zel, ca să grăbescă a încheia legătura cu această linie. În ședința camerei din 21 Ianuarie s'a prezentat proiectul — dicea amintitul diar, — pentru conctruirea liniei Pitești-Curtea de Argeș, dar acesta e un pas cu mult prea mic pentru a încheia legătura cu linia dela Turnu-roșu, care în Novembre 1897 trebuie să fie gata.

Acastă cale ferată, abstragând dela importanța ei strategică, este astăzi,

după ce s'a făcut podul dela Cernavoda și s'a proiectat construirea portului în Constanța mai importantă decât toate celelalte căi ferate, proiectate în România, pentru că ea înlesnesce foarte mult transportul de cereale, comunicațiunea poștei și a persónelor fiind linia Viena-Budapesta-Vințul de jos-Curtea de Argeș-Pitești-Bucuresci-Constanța, cea mai scurtă. — Noi credem, că guvernul României își cunoște interesele țării și fără ajutorul diarului „Rumänischer Lloyd.“

Am publicat în nrul trecut tot la acest loc, că în zilele acestea căți-va d'ntre ministrii austriaci petrec în Pesta din incidentul pertractărilor pactului economic austro-ungar. Am vădit necazul diarului „Budapesti Hirtp“, pentru că îndrăsnesc, să vină la Pesta și contele Goluchowski, ministrul de externe și încă să ia parte la desbaterile amintite. Cestiunea întregă însă, cu privire la primirea ministrilor austriaci în capitala Ungariei, a început să devină interesantă. Din toate foile unguresci, mai cu seamă opoziționale, dar și unele guvernamentale, transpiră un fel de răscolă caracteristică, cu această ocazie.

„Neues Pester Journal“ își dá silința în nrul de Duminecă, s'o esplice. El nu aruncă vina asupra persónelor ministrilor, cari sunt nise ómeni foarte cum se cade, ci asupra dietelor provinciale din Austria. „Conclusele celor 18 diete provinciale austriace — dice „N. P. Journal“ — concluse, cari au sburata aici ca și nise pasări călătóre și ciraítóre, ca să anunțe țerei noastre răsboiul economic, acestea sunt vestitorii cei tristi, cari au comunicat Magiărilor venirea ministrilor austriaci în capitala lor.

Mai fie-care di ne-a adus câte un astfel de concul. Ele au variat mai întotdeauna aceeași temă în cele mai diferite color, fără să mai vorbim de garniturile drăgălașe (în sens ironic, Red.) cari le-au întrebuințat cu deosebire foile clericale și antisemite. Întru cât aceste concluse ale dietelor austriace nu conțin altceva, decât o admoniare la adresa guvernului, ca să ocrotescă cu energie interesele economice și financiare ale Austriei cu ocazia pertractărilor asupra pactului, n'avem nimic de observat contra lor, pentru că o astfel de admoniare să înțelege de sine. Încât însă conclusele trec peste această generalitate, dovedesc o superficialitate bătétóre la ochi. Cum póte cine-va d. e. să facă anumite pretensiuni în cestia cuotei fără o basă stabilită în cifre? Sau cum pot vota bărbați politici concluse, cari ar avea ca premise: confisicarea completă a independinții politice, nebagarea de samă a țării noastre (a Ungariei Red.) până și în cele mai elementare condiții a unei economii independente și ratiionale? Modul cum au luat poziție nu numai corporații publice, dar chiar și diete întregi față cu cesțiunea pactului, dovedesce, că în această privință conceptele dincolo încă nu sunt de tot clarificate.

Dacă ar trebui să admitem noi, că ministrii austriaci au primit dela dietele anstriace impulsul ce atitudine să ia acum în Pesta, atunci noi ne-am cobori și mai jos speranțele noastre, în ce privește rezultatele pertractărilor.

Astfel scrie amintita fóia din Pesta. În cele din urmă să consoléză cu independența ministrilor și cu cuvintele contelui Baden: că el are să conducă, dar nu să fie condus.

Nouă ni-să pare, că „N. P. Journal“ ia cesțiunea asta cu mult prea ușor, decât merită. Aici e vorba de spiritul, care predomină aprópe pretutindenea între popórele și națiunile Austriei față cu magiării. Conclusele luate de 18 diete provinciale din Austria nu se pot

combate cu un articol de fond. Fapt este, că numai pomenitelor asupra, cari le îndură de atâția mari de ani diferitele naționalități din partea magiarilor pe nedrept; fapt este, că îngâmfării exagerate, cu care se poartă ungrul în toate chestiile comune dintre Ungaria și Austria, le-au răspuns astăzi după merit dietele provinciale din statul vecin. Deputații din cele 18 diete sunt reprezentanții legali ai popoarelor Austriei. Noi suntem contradictorie opuși în părere și iarul din Pesta: Noi nu șicem, că conceptele în această privință sunt dincolo încă neclarificate pe deplin, ci din contră, că acum au început, să se clarifice, și dea Dumnezeu, că această clarificare se progreseze tot mai mult și mai mult! Noi susținem, că numeroșii deputați din cele 18 diete au fost conșcii, când au votat conclusele — pe cari „N. P. Journal“ le numește pasări cîrăitoare. — și ei n'au făcut alt-ceva, decât că au satisfăcut mandatelor primite dela națiunile Austriei. Cu un cuvânt: Conclusele, cari au făcut sânge rîu în presa magiară, constituie un triumf destul de remarcabil pe sama spiritului, propagat cu atâta succes de antisemiți și clericali. Aceștia, se vede, sunt domni situațiunii în Austria, pentru că dietele, 18 la număr s'au exprimat în sensul lor. Spiritul popoarelor din Austria, așa ni-se pare nouă, nutrește mare aversiune față cu conlocitorii noștri magiari totdeauna și guvernanti în Ungaria! Acest spirit de aversiune, care nici odată nu poți fi folositor, ci stricătios înțăriri împunului și regatului austro-ungar, nu se poate converti sau nimici prin un articol de fond, în care conclusele dietele provinciale se mai și batjocoresc cu epitetele de „pasări călătore și cîrăitoare“. Nu, pentru că acest spirit exprimă sentimentele popoarelor din Austria, de cari la urma urmelor trebuie, să țină încât-va semnă și ministrii austriaci, și chiar și contele Baden, deși el nu vrea să fie condus, ci numai să conducă.

Dacă vreau conlocitorii magiari, ca să dispară acest spirit de aversiune constat, atunci să facă bine și să nu trecă așa ușor peste „cîrăitul lugubru“ al pasărilor „austriace“; să se desfacă încetul cu încetul de ovrei și să se protejeze în toate afeurile pe creștini; să nu i mai chinuască cu legile politice-bisericesci, căroră ați trebuie să se supună; și ce e mai mult; să dea drepturi egale și și datorințe egale la toți cetățenii patriei. Să nu mai asuprască pe nedrept naționalitățile, cari încă contribuie cu toate puterile lor la întărirea statului. Să se lase de nerealisabile utopie, ca toți omenii din Ungaria, trebuie să aparțină odată rasei magiare. Când conlocitorii noștri magiari vor implini toate aceste pretensiuni juste și echitabile, atunci nu va mai fi spirit de aversiune, nu vor mai fi nici antisemiți, nici „pasări cîrăitoare“, cari nu sunt numai în Austria ci într'un număr însemnat și în Ungaria. *Iustitia est fundamentum regnorum!*

„Standard“ din Londra primesece din Roma scirea, că s'a dus acolo ambasadorul italian din Viena, contele Nigra, ca să comunice Italiei vederile Austro-ungariei asupra a trei chestiuni, cu privire la stabilirea unei înțelegeri perfecte pentru o acțiune comună în viitor, și anume: o înțelegere între Austro-Ungaria, Italia și Anglia, ca contrapond intențiilor bănuite ale Rusiei și Franței în ce privește Armenia și Asia-mică, mai depe o înțelegere în ce privește atitudinea Austro-Ungariei și Italiei față cu statele balcanice; în fine în privința procedurii Austro-

Ungariei și Italiei pentru delăturarea cauzelor de certă d'ntre Anglia și Germania.

Cu ocaziunea unni banchet, ținut în 1 Februarie nou, s'a exprimat lordul Salisbury despre stările din Turcia într'un mod foarte caracteristic, Anglia — a dis el, este legată prin contractul dela Berlin.

Datorințele internaționale și convențiunea dela Cipru nu-i impun Angliei nici într'un cas responsabilitate, nici fizică, nici materială, ca să întrevină și într'un mod cât se poate de neînsemnat în favorul armenilor. După părerea sa lumea s'a înșelat în natura adevărată a ursului înspăimântător, care a bătuit asupra armenilor în lunile Noiembrie și Decembrie din anul trecut. Reformele, cari le intenționează Sultanul, să le introducă, cer timp. El speră, că efectul lor va fi bun; dar ar însemna, să ceri ceva imposibil când ai crede, că prin forța legii se poate schimba natura etică a unui popor în decurs de două luni. După părerea sa guvernul sultanului e slab, stricat și fără putere, dar totuși nu-ți poți închipui nici în vis, că el ar fi permis cu intenție și precauție să vădășirea tuturor acestor cruzimi. Ura de rasă și ura de clase, fanatismul și intoleranța religioasă în forma cea mai coruptă și înspăimântătoare, sunt, cari au grămădit înfricoșatele suferințe asupra nenorociților armeni. În ce privește atitudinea Angliei, e o rătăcire, a crede, că brațul mării Britanii, ori cât de tare ar fi el, ar fi putut sana răul. Numai o ocupație militară printr'o putere creștină ar fi putut face această, și Anglia n'are această putere. În ce privește pe celelalte puteri europene, el crede sigur, că nici una nu doarece să posedă teritoriul turcesc (dar Rusia? Red.) și că nici unei puteri nu-i va succede, să subjughe acea țară, oricât de stricată e. E datorința puterilor, să lase timp sultanului. Liniștea progresivă din Turcia îl întărește în credința, că puterile mari sunt în drept în ce privește judecata, care și-o au format. Aceia, cari doarece pacea în nenorocitele provincii, să se încredă în hotărîrea puterilor. Altă scăpare nu există. Dacă Anglia nu merge în înțelegere cu puterile mari, trebuie să ia poziție contră lor, și prin acesta ar provoca calamități, cari ar avea urmări cu mult mai înspăimântătoare, decât măcelurile armenesci. S'a schimbat tare și lordul Salisbury din 1895 până în 1896. Dar ce s'e-i faci? Așa e în politică, fie în Anglia, fie ori unde, prin urmare și la noi. Să schimbă unii omeni după păr.

Nu e frumos, dar așa e.

Tinerimea universitară

și
criza „comitetului național“.

Scandalul național provocat de fugarii „vice-președinte al comitetului național“ carele s'a instalat pe sine de „representantele autorizat“ al partidului național de aici, lângă guvernul din România, a provocat o declarațiune comună a tinerimei române dela universitățile din Viena și Budapesta, care-i face onoare și dovedește o maturitate politică superioară celei manifestate în sinul „conducătorilor“ patențați ai partidului național.

Etă-o:

Declarațiune.

Evenimentele nefaste și surprinzătoare, ce se petrec astăzi în sinul partidului nostru național ne constrâng impetuos a ne ridica și noi glasul îndurerat, conduși — ca totdeauna — de nemărginită iubire de nem și sinceră ali-pire față de sfânta noastră cauză, declarând următoarele:

Față de abnegațiunea și devotamentul cu care comitetul partidului nostru național

a luptat, și față de enormele sacrificii, ce cu drag le-a adus pentru revendicarea drepturilor și libertății noastre naționale, pe lângă stima și admirațiunea noastră dăm expresiune adânc simțitei noastre mulțămite. Fiind însă aderenți devotați nu ai persoanelor, ci ai cauzei, protestăm solemn în contra ori-cărei încercări de a abusa de nimbul și gloria câștigată în trecut, căci nouă, și în genere poporului român, nu ne impune nimbul și gloria conducătorilor, ci corectitatea și lealitatea luptei lor!

Deore-ce politica noastră națională e croită și impusă de situațiunea deplorabilă a poporului nostru și de perversul sistem de guvernare, ce apasă greu asupra țerei, și deore-ce aspirațiunile noastre politice nu trec preste hotarele patriei, declarăm, că nici odată nu vom primi o politică dictată și influențată de cercuri străine, și protestăm în contra tendințelor de a escamota cauza noastră națională pentru scopuri de partid, atât între, cât și afară de marginile țerei.

Deore-ce atât volnicia adversariului, cât și măreția cauzei recere o solidaritate perfectă în conducerea și tactica luptei, noi adânc indignați de spiritul de clică contra organizațiunei partidului — la care cu sînțenie ținem — și de tendințele neiertate ale unora cari chiar în aceste timpuri critice produc neînțelegeri și desbinări, insistăm, ca partidul național să fie fără amânare curățit de ori ce elemente neonest și nevrednice încubate în sinul său.

Reprobăm și condamnăm procedura acestora, cari desconsiderând cele mai vitale interese naționale și călcând în picior disciplina de partid au înscenat în redacțiunea „Tribunei“ scandaluri ne mai pomenite și prin ușurința și nematuritatea lor politică au dat ansă la criza și la ivirea unor tendințe separatiste, voinj jertfirea independenței noastre politice și îndestularea intereselor proprii, nejustificate. În consecință aprobăm pașii întreprinși de comitetul partidului național întru salvarea demnității organizațiunei noastre.

Având neclintita convingere, că poporul român, demn de mărețele manifestațiuni ale conștiinței sale naționale, nu va întrelăsa a da resolută expresiune voinței sale, așteptăm o și mai înverșunată și energică continuare a luptei naționale.

Tinerimea universitară română din Viena și Budapesta.

Pentru tinerimea din Budapesta:

Budapesta, în 25 Ianuarie 1896 n.

Luliu Maniu, Aurel G. Vlad,
rig. în drept. stud. jur.

Ioan Scurtu,
stud. în fil.

Pentru tinerimea din Viena:

Viena, în 24 Ianuarie 1896 n.

Dr. N. Comșa. Dr. Al. Vajda-Voevod.

Corneliu Mesaros,
stud. tehnic.

„Unirea“ și „Boris“.

„Unirea“ neconfesională din Blaș vede periclitat interesul național român prin trecerea băiatului Boris la „ortodocsism“, căci dacă n'ar fi așa, un organ pur național ca ea, nu ar întrevoni și ea în ajutorul Papei, carele în pozițiunea sa „nu poate ierta alunecările domnitorilor pământesci pentru interese materiale“.

„De mult s'a lansat în presă scirea — dice „Unirea“ — că principele moștenitoriu al Bulgariei, născut din părinți catolici și botezat în legea catolică va fi trecut la „ortodocsism“. . . . Pentru primirea prințului în biserica „schismatică“ vine ecsarchul bulgar din Constantinopol. Principele Ferdinand în 27 Ianuarie a fost la Roma, nu spre a cere permisiunea dela Papa pentru trecerea lui Boris la „neunire“, căci era sigur că o atare permisiune nu i se va da, ci spre a-i descoperi împrejurările, care prind trecerea fiului seu la biserica „neunită“. . . . Pofta de domnie îl face pe prințul Ferdinand să-și jertfescă liniștea conștiinței și să-și periclitaze mântuirea vecinică pentru o corună atât de nesigură cum e cea bulgărescă“.

Va să dice după „Unirea“ „neuniți“ sunt și în Bulgaria unde nu sunt „uniți“. Apoi „ortodocs“, „neuniți“ și „periclitarea mântuirii vecinice“ sunt concepte sinonime în vocabulariul „Unirei“, — dar toate acestea n'ar fi nici un necas,

omul ar pute să-și periclitaze chiar și mântuirea vecinică pentru o corună, dacă aceea n'ar fi „atât de nesigură cum e cea bulgărescă“.

Am priceput.

Noutăți.

Părintele Mangra și comitetul național. Intr'o corespondență reproducă de „Dreptatea“ după „Revista Orăștiei“, părintele Mangra, în calitatea sa de membru suplenitor al comitetului național „lămuresce“ cele ce s'au petrecut în conferința comitetului din 15 Noiembrie 1895 cu privire la dreptul de proprietate asupra Institutului tipografic cu diarele lui, ie în apărare pe Albini și pe fosti membri în redacțiunea „Tribunei“ față cu Dr. Rațiu, și dice, că aceia „sunt victimele crizei“ apoi încheie astfel:

„Comitetul partidului național încă nici până astăzi nu și-a clarificat pozițiunea după eșirea din temniță. Peregrinagiul dela ministrul Bánffy ne-a lăsat în nedumerire. Și până când nu vom pune degetul în ranele cuielei, nu voiu crede, că între acest peregrinagiu și criza „Tribunei“ nu există vre-un nex causal“.

Este știut, că cel mai greu rănit cu cuiele de conivență cu prim-ministrul Bánffy, este arhimartirul Dr. Lucaciu, pe care l'a purtat deputatul Pázmándy pe la icône.

Părintele Mangra se dice, că numai ca să facă lumină în această chestiune delicată a venit la Sibiu cu ocaziunea ultimei întruniri a membrilor comitetului, la care el n'a fost nici chemat nici n'a participat.

Sub durata întrunirii și după aceea Duminecă și Luni a avut dese conveniri amicale cu părintele Lucaciu și cu „victimele“ crizei.

Creдем, că a cercat și a avut ocaziune să pună „degetul în ranele cuielei“.

Să sperăm „lămuriri“ esacte și în această chestiune devenită importantă pentru multă lume.

Bal. Societatea academică „Junimea“ invită la Balul care se va arangia Marți la 11 Februarie st. n. în sala soc. filarmonice. Cernăuți, în Ianuar 1896. Presidentul de onoare: Dr. Iancu cav. de Zotta. Presidentul com. aranjator: Georg baron Wassilko. Presidentul societății: Victor baron Vasilko. Inceputul la 8 1/2 ore s'era. Prețul de intrare pentru o persoană 4 fl.; logea 20 fl.

Metropolitul Germanos din Athena a murit. La înmormântarea frumoasă a luat parte și familia regală. Moștenitorii de tronri ceialalți principi au urmat cociugul pedestrii până la cimiteriu.

Îngerul pazitoriu. În Viena, în zilele trecute a scăpat de mörte o fetiță tocmai ca prin minune. Anume: venind dela școlă, a fost atacată pe stradă de un câne, de care voia să scape cu fuga. În frica ei însă n'a observat, că se apropie de ea un tramvaiu de cai și astfel fiind doborîtă la pământ a ajuns între rôtele aceluia. Îngerul pazitoriu însă o a ferit de a fi călcată și a scăpat nevătămată.

Morbos închipuit. Precum aflăm din „B. H.“ dela 4 Februarie n., Pulszky Károly, directorul arhivului statului, a înbunit. Bóla însă e foarte suspicioasă, căci după reîntorcerea sa din străinătate, în special din Italia, unde a fost trimis din partea statului ca să cumpere tablouri renumite pentru mileniu, încă nu și-a dat socotela preste suma de aproape jumătate de milion încredințată lui spre acest scop.

Cine știe, dl Pulszky nu cumva a cum are mai multă minte decât la primirea jumătății de milion, sau cel puțin să șilesece să aibă!?

Căsătorie prin telegraf. Edward Duncan, șeful garei din St. Cloud a jurat credința eternă prin telegraf Miss-ei Lydie Kluth din Oshkosh, statul Wisconsin, în America. Nefiind în St. Cloud preot reformat, și mirele neputând merge la Oshkosh, ca totuși că nu fie lipsită de binecuvântarea preotăscă, binecuvântarea s'a mijlocit prin sirmele telegrafului. În Oshkosh la Depot-ul Northwestern lângă mașina electrică sta miresa, martorii și preotul binecuvântătoriu, ér

în St. Cloud, s'a aşezat mirele şi martorii în jurul maşinei. Preotul a adresat mirelui prin telegraf întrebările îndatinate, ér această tot prin telegraf a dat răspunsurile în prezenţa martorilor; deasemenea a dat şi preotul bineevântarea, unuia cu graiul, ér altuia prin electricitate. Terminându-se toate acestea, d-na Duncan a călătorit la fericitul seu bărbat.

Impedecarea ciocnirilor de tren. În casa din Lipotváros a fost prezentat înaintea reprezentanţilor presei un nou aparat, prin care toate ciocnirile de tren se pot evita. Şi anume, prin mijlocirea unei sirme de drot aşezată dealungul şinelor circulază un curent electric dela un locomotiv la al-

tu, carele signalisează pericolul deja dela doi kilometri depărtare. Astfel trenul îndată pöte fi oprit. Inventarii sunt Alecsandru Oltean şi Iuliu Florea.

Maşină de muls. La expoziţia economică din Londra o nouă invenţiune a atras atenţiunea şi a stors admiraţiunea celor prezenţi. Noutatea senzatională e o maşină de muls, care e invenţiunea D-ului Schieb. Maşina constă din un mic aparat de cauciuc care imită perfect toate mişcările de gură a unui viţel sugătoriu. Cu aparatul acesta un om pöte în 12 minute mulge 10 vaci, până la a cel din urmă strop. Curiositatea şi însemnătatea maşinei de muls se potentează şi prin împrejurarea, că în legătură cu această

maşină mai este şi un alt aparat, invenţiune Svediană, cu care în câte-va minute din lapte, îndată după mulgere se pöte alege unul de calitatea cea mai bună.

Nascerile sunt öre mai numeroase noptea decât ziua? Lucrul acesta s'a cercetat la Buenos Ayres şi după un studiu serios, s'a constatat, că nascerile dela 6 öre s'era până la 6 dimineaţa, sunt mai numeroase decât dela 6 öre dimineaţa până la 6 öre s'era. Nöptea se nasc mai multe fete, ér ziua mai mulţi băieţi. Statisticianul american se foloseşte de aceste cifre pentru ca să arete superioritatea bărbaţilor, — născuţi la lumină — asupra femeilor, născute la întunec. („Fam.“)

Bomböne veninoase. Între băieţii dela scölele din capitală s'au întâmplat în timpul din urmă mai multe îmbolnăviri împreunate cu dureri de cap şi de stomach. Făcându-se cercetare s'a constatat, că toate aceste îmbolnăviri s'au ivit la acei băieţi, cari au cumpărat bomböne colorate vëndute pe strade. Analisându-se aceste bomböne s'a aflat, că sunt colorate cu materii stricaciöuse sănătăţii. În urma acestora, scaunele scolare vor recerca autorităţile competente ca să supravegheze confetarea acestor bomböne şi cele ce le vor afla stricaciöuse sănătăţii se le confiscă. Avis părinţilor şi învăţătorilor.

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octobere 1895.

Table with multiple sections for train routes: Budapesta - Predeal, Budapesta - Arad - Teiuş, Budapesta, gara de vest - Orşova - Verciorova, Cucerdea - Oşorheiu - Reg. säs., Copşa-mică - Sibiu - Avrig - Făgăraş, Ghiriş - Turda, Sibiu - Cislădie, Braşov - Zernesci, Simeria (Piski) - Hunedóra, Braşov - Chezdi-Oşorheiu, Murş-Ludoş - Bistriţa, Arad - Timişöra, Simeria (Piski) - Petroşeni - Lupeni, Sighişöra - Odorheiu. Each section contains columns for train numbers, departure times, and station names.

Nota: Örele însemnate în stânga staţiunilor sunt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. Numerele cele grase însemnă örele de löpöte